

dr Irena Malinowska

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu
e-mail: galindia@wp.pl
ORCID: 0000-0002-9194-3121

dr Mariusz Michalski

Akademia Nauk Stosowanych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach
e-mail: m.michalski@opoczta.pl
ORCID: 0000-0002-2268-9537

Wybrane systemy współpracy międzynarodowej w zakresie zapewniania bezpieczeństwa osób zaginionych

I. Wstęp

Podejmując próby definiowania współpracy międzynarodowej w zakresie zapewniania bezpieczeństwa osób zaginionych, wskazuje się, że zaginięcia ludzi są od kilku lat zdecydowanie narastającym problemem społecznym. Zaginionymi stają się osoby różnej płci, w różnym wieku, o różnym statusie społecznym i wykształceniu. Część zaginięć to efekt bardziej lub mniej przemyślanej, ale świadomej decyzji osoby zaginionej. Inne to wynik różnego rodzaju wypadków losowych bądź typowe zagubienia. Polacy giną również za granicą. W zeszłym roku do Fundacji Itaka – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych zgłoszono 274 zaginięcia. Najwięcej z Wielkiej Brytanii, Niemiec i Holandii, czyli krajów, do których Polacy jeżdżą najczęściej w poszukiwaniu pracy. Polacy, którzy wyjechali do pracy za granicę, stanowią 20% osób zaginionych poszukiwanych przez Fundację Itaka.

Perturbacje rodzinne często prowadzą do zaginięć oraz innych konsekwencji, np. zachowań dewiacyjnych. Zauważa się, że w Polsce narasta problem zaginięć dzieci, w tym ucieczek z domu podejmowanych przez młodzież. Ze statystyk policyjnych wynika, że największy odsetek zaginionych to osoby w wieku średnim. W grupie nieletnich statystycznie najczęściej zaginięć przypada na grupę wiekową 14–17 lat. 20% wszystkich zaginionych

stanowią seniorzy. Skala problemu jest ogromna, a jeszcze większa jest bezsilność wobec niego społeczeństwa i instytucji państwowych.

W literaturze przedmiotu zauważa się, że dzieci uciekają przed zagrożeniem, niedolą i poniżaniem. Przed problemami, które przytłoczyłyby niejednego dorosłego człowieka. Uciekają od ubóstwa, psychicznego państwa, molestowania seksualnego, od przemocy, od bezustannych kłótni rodziców. Dzieci, które uciekają, nie mają wsparcia we własnym otoczeniu, często nie potrafią lub nie wiedzą, kogo poprosić o pomoc. Bardzo ważne jest, aby dorośli poświęcali dziecku uwagę, dzięki temu bowiem mogą dostrzec, że dziecko wysyła sygnały o problemach, z którymi się mierzy. Dzieci mogą nie lubić rozmawiać o szkole, ale mogą też o niej nie opowiadać, gdyż w szkole dzieje im się krzywda, o której nie potrafią opowiedzieć¹. Należy pamiętać, że dzieci uciekają nie tylko z domów patologicznych².

II. Przyczyny zaginięć

Przez zaginięcie rozumie się sytuację uniemożliwiającą ustalenie miejsca pobytu człowieka zaginionego i zapewnienie ochrony jego życia, zdrowia lub wolności³. Literatura przedmiotu i dane statystyczne policji wskazują, że

w Polsce co roku zgłaszanych jest wiele zaginięć osób, których ślad urywa się zarówno w kraju, jak i za granicą. Statystyki podwyższają wielokrotne zaginięcia, czyli powtarzalne ucieczki z domów dzieci i młodzieży. Najczęściej do ucieczek dochodzi w okresie wiosenno-letnim, kiedy zaczyna robić się ciepło i nadchodzą wakacje. Nie wszystkie przyczyny zaginięć są znane. Czynności poszukiwawcze prowadzone są w kraju i za granicą przez odpowiednio wyszkolonych funkcjonariuszy policji wspomaganymi przez instytucje i organizacje pozarządowe, m.in. wspomnianą Fundację Itaka.

W obecnych czasach w Polsce, Europie i na świecie na zaginięcia mają także wpływ realia polityczne i militarne. Przykładem tego mogą być migracje spowodowane konfliktami wojennymi, takie jak napływ do Polski obywateli Ukrainy wywołany agresją ze strony Rosji. Coraz częściej pojawiają się też inne, nieschematyczne zagrożenia, które wywierają realny wpływ na obywateli. Nie są one jeszcze do końca zidentyfikowane i zdefiniowane, wiadomo jednak, że godzą bezpośrednio w podstawy istnienia społeczeństwa, a zatem stanowią także realne zagrożenie dla bezpieczeństwa państw. Można wśród nich wyróżnić zagrożenia powstałe z powodu patologii społecznych i te, które pojawiają się w wyniku przestępstw⁴.

Mianem patologii społecznej określa się zachowanie osób i grup społecznych, które jest sprzeczne z przyjętym systemem norm, a często także z obowiązującymi ramami prawa⁵. Mimo to nie da się wyznaczyć klarownych granic tego, co jest patologią, a co nie. Do dysfunkcji całych grup społecznych, które zaczynają egzystować na marginesie życia społecznego, przyczyniają się m.in. brak pracy, niedostatek czy uzależnienie od narkotyków i alkoholu. Dotknięte tymi dysfunkcjami jednostki nie tylko nie są w stanie sprostać prawom i obowiązkom obywatelskim, ale przede wszystkim nie wypełniają fundamentalnych powinności rodzicielskich i wychowawczych, przez co przyczyniają się do rozwoju zachowań patologicznych także wśród młodszej generacji. Tego rodzaju dysfunkcje dają podstawę do ucieczek z domu dzieci i młodzieży, ale również osób dorosłych.

Zagrożeniami społecznymi, których obawiają się Polacy, są m.in. możliwość utraty pracy, pogorszenie warunków materialnych i stanu zdrowia. Za znaczne zagrożenie uznawana jest także przestępczość, a barierą dla młodych ludzi jest fakt, że często pozostają bez stałego zajęcia. Negatywnie ocenić należy to, iż dla co najmniej 10 mln Polaków główne źródło utrzymania stanowią świadczenia socjalne⁶. Komplikacje z pracą, problemy w rodzinie, rozłam małżeństwa, wyjazdy zagraniczne i trudności finansowe często stanowią podłoże zniknięcia dorosłych. Osoby starsze często giną z kolei z powodu kłopotów z pamięcią i innych dolegliwości związanych z wiekiem. Należy zaznaczyć, że naruszenia prawa takie jak zabójstwo, zgwałcenie, uprowadzenie osoby dla

okupu, porwanie rodzicielskie, pedofilia czy zwerbowanie w celu handlu ludźmi stanowią bardzo nietypową przyczynę zaginięć.

Wiele młodych osób traktuje ucieczkę z domu jako przejaw samodzielności, odwagi czy dorosłości. To właśnie niechęć zawarcia nowych znajomości, zmiany otoczenia, ucieczki od szarej codzienności skłania młodzież do opuszczenia domu. Powodem ucieczki mogą być również problemy w szkole. Czasami zdarza się, że na koniec roku szkolnego dzieci, bojąc się reakcji rodziców na złe stopnie, decydują się na ucieczkę. Okolicznością do niej może być także spędzanie wakacji wspólnie ze znajomymi. Dobra zabawa i miła atmosfera w towarzystwie sprzyja podjęciu decyzji o przedłużeniu wycieczki i niewróceniu na czas do domu bez uzgodnienia tego z rodzicami. Czasem do sytuacji takiej dochodzi za namową rówieśników, którzy sami uciekają z domu i zachęcają do tego osoby, których rodzice nie wyrazili zgody na wakacyjne wycieczki⁷. Kolejnymi z przyczyn ucieczek mogą być problemy rodzinne (np. przemoc domowa) czy zawód miłosny⁸. Rodzice traktują ucieczki głównie jako wyraz młodzieńczego buntu, nieposłuszeństwa, a nawet demoralizacji. Mimo to większości ucieczek nie można uznać jedynie za przejaw nieodpowiedzialnego zachowania. Innymi przyczynami zaginięć mogą być porwania rodzicielskie czy porwania dla okupu. Warto ponadto wspomnieć o chorobach, które również mogą przyczynić się do zaginięcia.

Zgodnie z Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2019 r. rodzic lub opiekun prawny, który ma władzę rodzicielską, nie może nadużywać jej bez konsekwencji prawnych⁹. Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r.¹⁰ definiuje porwanie rodzicielskie jako sytuację, kiedy jedno z rodziców lub opiekunów prawnych, mających władzę rodzicielską, pod pretekstem krótkiego wyjazdu, bez wiedzy i woli drugiego z rodziców lub opiekunów prawnych, wywozi albo zatrzymuje na stałe dziecko, w ten sposób pozbawiając drugiego z rodziców lub opiekunów prawnych kontaktu z małoletnim, który to kontakt zgodnie z prawem przysługuje rodzicowi lub opiekunowi. Działanie takie w polskim prawie nie jest jednak postrzegane jako przestępstwo, lecz jako konflikt rodzinny. Rodzic lub opiekun prawny, który porwał dziecko, może więc czuć się bezkarny. Co roku w Polsce zgłaszanych jest na policję około sześciuset porwań rodzicielskich¹¹.

Ważne jest, aby nie mylić porwania z uprowadzeniem. W przypadku uprowadzenia mowa jest o czynie zabronionym zagrożonym karą pozbawienia wolności od trzech miesięcy do nawet pięciu lat. Uprowadzenie następuje w momencie, kiedy wbrew woli czy bez zgody osoby upoważnionej do opieki lub nadzoru zostaje uprowadzony albo zatrzymany małoletni poniżej piętnastego roku życia lub osoba, która jest nieporadna ze względu na swój stan psychiczny lub fizyczny¹². W związku z tym

karze podlega każdy, kto dopuścił się tego czynu, a nie jest osobą upoważnioną do sprawowania opieki czy nadzoru. Może to być rodzic, który został pozbawiony władzy rodzicielskiej lub wobec którego została ona zawieszona czy ograniczona¹³. Postępowanie w przypadku porwania i uprowadzenia dziecka jest podobne. W obu przypadkach istnieje możliwość złożenia do sądu wniosku o odebranie dziecka. Jeśli nie posiada się informacji o miejscu pobytu dziecka, można złożyć wniosek o jego ustalenie¹⁴. Ostatnim punktem wspólnym jest możliwość złożenia wniosku do sądu o pozbawienie albo ograniczenie władzy rodzicielskiej. W przypadku uprowadzenia ostatnim działaniem, jakie można podjąć, jest zgłoszenie tego czynu na policję. Zarówno porwanie, jak i uprowadzenie stanowią nadużycie władzy rodzicielskiej przez rodziców lub opiekunów prawnych. Często zdarza się, że porwania rodzicielskie, do których dochodzi w Polsce w rodzinach, w których rodzice pochodzą z innych kultur, polegają na wywiezieniu dziecka do kraju pochodzenia rodzica, który dokonał porwania.

Należy także wspomnieć o porwaniach dla okupu. Ze zdarzeniem tym mamy do czynienia, kiedy zakładnika bierze się lub przetrzymuje, aby wymusić określone zachowanie na organach państwowych lub samorządowych, instytucji, organizacji, osobie fizycznej lub prawnej albo grupie osób¹⁵. Przystępstwo to określone jest w art. 252 Kodeksu karnego, a za jego popełnienie grozi kara pozbawienia wolności powyżej trzech lat. Najczęściej porwań dla okupu dopuszczają się zorganizowane grupy przestępcze w celach finansowych, by zyskać większy szacunek innych grup, a także by wyrównać przestępcze porachunki¹⁶. Wbrew pozorom ofiarami tego typu przestępstw zazwyczaj nie padają ludzie znani i zamożni, tacy jak politycy, aktorzy czy dziennikarze¹⁷. Zagrożone porwaniem dla okupu często są grupy społeczne, do których należą dzieci przedstawicieli klasy średniej, lekarze, dyrektorzy przedsiębiorstw i szefowie innych dużych firm, profesorowie i wybitni specjaliści różnych dziedzin oraz przedstawiciele nowych grup politycznych¹⁸. W związku z powyższym wyróżnić można cztery motywy działania sprawców: polityczne, ekonomiczne, administracyjne i terrorystyczne. Najczęściej sprawcy nie działają sami. Mają pomocników, którzy obserwują przyszłą ofiarę, jej codzienną rutynę, miejsca, w których bywa, i osoby, z którymi się spotyka. Dzięki temu sprawcom o wiele łatwiej jest dokonać porwania. Niestety nie ma możliwości całkowitej ochrony przed tego rodzaju zdarzeniami. Ważne jest, aby pamiętać, że najbardziej narażone na takie działania są osoby, które z punktu widzenia porywaczy najłatwiej i najbezpieczniej jest porwać.

Przyczynami zaginięć są również różnego rodzaju choroby. Szczególną uwagę należy poświęcić chorobie Alzheimera, bowiem znacząco wpływa ona na zaburzenia pamięci, co może powodować zagubienie się osoby

chorej. Choroba Alzheimera jest nieuleczalną chorobą układu nerwowego o charakterze neurodegeneracyjnym¹⁹. Często występuje u osób po 65. roku życia. Objawia się poprzez stopniowo postępujące zaburzenia funkcji poznawczych, w tym zaburzenia pamięci²⁰. W przebiegu choroby występuje trudność z przypomnieniem sobie niedawnych wydarzeń, a wraz z jej postępem osłabieniu ulegają funkcje życiowe, co prowadzi do śmierci. Najbardziej podatny na zaniki pamięci, które często prowadzą do zaginięć, jest człowiek w pierwszej fazie choroby. W przestrzeni medialnej często pojawiają się doniesienia o osobach chorych, które wyszły na chwilę z domu i już do niego nie wróciły. Takie sytuacje mają miejsce, nawet jeśli osoba chorująca na chorobę Alzheimera jest pod opieką opiekuna. Osoby chore zazwyczaj nie mogą pogodzić się ze swoją chorobą i uważają, że jeśli pod opieką opiekuna w domu czy innym miejscu nie dzieje się im nic złego, to znaczy, że mogą funkcjonować samodzielnie²¹.

III. Skala zaginięć

Udostępnione dotychczas kroniki zaginięć prowadzone przez Komendę Główną Policji (KGP) obejmują lata 1997–2020. Zawierają one ogólną liczbę zaginionych osób w danym roku w Polsce i za granicą (Tabela 1), a w przypadku zaginięć dzieci także liczbę zaginionych w trzech grupach wiekowych (Tabela 2).

Z przedstawionych w tabeli nr 1 danych wynika, że najmniej zaginięć zgłoszono w 1997 r. (2 114), a najwięcej w 2014 r. (20 845). Stosunkowo niedawno, bo w 2020 r., liczba zgłoszeń była porównywalna z liczbą z 1997 r. Poziom zaginięć zbliżony do tego z roku 2014 wystąpił w latach 2013 oraz 2015–2017. W pozostałych latach liczba zgłoszonych zaginięć mieściła się pomiędzy 14 210 a 17 967. Od 1997 do 2000 r. liczba zgłoszeń osób zaginionych znacząco wzrastała, następnie utrzymywała się na poziomie zbliżonym do tego z 2002 r., a potem nastąpił jej spadek. Od 2003 do 2011 r. liczba ta oscylowała między 14 210 a 15 881, by rok później zauważalnie wzrosnąć (17 969). Od roku 2018 liczba zaginięć z każdym rokiem systematycznie maleje. Podobne tendencje da się zauważyć w statystykach dotyczących liczby zgłoszonych zaginięć dzieci.

Znacząca jest różnica między liczbą zaginionych dzieci do lat siedmiu, a zaginięciami dzieci w wieku od czternastu do siedemnastu lat. Pierwsza grupa liczona jest w setkach, druga – w tysiącach. Najmniej zgłoszeń zaginięć dzieci do lat siedmiu miało miejsce w 1997 r. oraz w latach 2019–2020, a najwięcej w latach 2014–2015. W okresie 1997–2001 liczba zgłoszeń rosła, a w kolejnych latach oscylowała w granicach dwustu przypadków. Diametralny wzrost liczby zgłoszeń zanotowano w latach 2012–2014, natomiast już od 2015 r. następował ich zauważalny spadek.

Tabela 1. Liczba zgłoszonych osób zaginionych w danym roku

Rok	Ogółem
2020	12 759
2019	15 167
2018	17 912
2017	19 563
2016	19 445
2015	20 458
2014	20 845
2013	19 617
2012	17 969
2011	15 616
2010	14 393
2009	15 076
2008	15 881
2007	15 671
2006	15 345
2005	14 210
2004	15 160
2003	15 573
2002	19 024
2001	19 734
2000	19 759
1999	15 196
1998	14 310
1997	12 631

Źródło: *Zaginieni*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zaginieni/50885,Zaginieni.html> (dostęp: 14.09.2022).

W grupie dzieci w wieku od siedmiu do trzynastu lat także początkowo zauważyć można było wzrost liczby zgłoszeń. Od 2001 do 2005 r. liczba zgłoszeń się zmniejszała, by w dwóch kolejnych latach ponownie wzrastać. Chwilowy spadek zaczął się w roku 2008, choć już cztery lata później liczba zgłoszeń w stosunku do wcześniejszego roku zwiększyła się niemal dwukrotnie. Wzrost trwał do 2015 r., a w kolejnych latach notowano regularne spadki.

W grupie dzieci od czternastu do siedemnastu lat liczba zgłoszeń rosła do 2000 r., podobnie jak to miało miejsce w przedziale od siedmiu do trzynastu lat. Minimalny spadek zanotowano w 2001 r., a do roku 2005 regularne spadki były już bardziej znaczące. Tymczasowy

Tabela 2. Liczba zgłoszonych zaginięć dzieci w danym roku

Rok	Do 7 lat	7–13 lat	14–17 lat
2020	67	485	1 464
2019	59	654	2 110
2018	247	799	4 206
2017	443	953	5 362
2016	490	980	5 475
2015	535	1 022	6 232
2014	525	964	6 615
2013	481	951	6 121
2012	465	800	5 338
2011	151	482	3 697
2010	118	436	2 915
2009	125	442	3 054
2008	145	528	3 487
2007	115	805	3 710
2006	142	739	3 584
2005	131	683	3 285
2004	173	834	3 730
2003	177	995	4 685
2002	194	1 446	6 526
2001	231	1 612	7 200
2000	202	1 737	7 249
1999	162	1 256	5 445
1998	122	1 309	5 044
1997	87	1 213	4 569

Źródło: *Zaginieni*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zaginieni/50885,Zaginieni.html> (dostęp: 14.09.2022).

wzrost nastąpił w latach 2006–2007, a po nim przez trzy lata zauważalny był spadek. W latach 2011–2014 miały miejsce kolejne wzrosty, a następnie znaczące spadki.

Z danych przytoczonych w obu tabelach wynika, że co roku zgłaszanych jest średnio 16 721 zaginięć. Wśród nich 233 przypadki dotyczą dzieci do lat siedmiu, 922 – grupy w wieku od siedmiu do trzynastu lat (około czterokrotnie więcej), a 4 629 – dzieci w przedziale wiekowym od czternastu do siedemnastu lat (około dwudziestokrotnie więcej niż w pierwszej grupie). Najbardziej narażone na zaginięcie są dzieci w najstarszej z podanych grup wiekowych, a najmniej te, które nie ukończyły siódmego roku życia, choć i w tej grupie liczba zaginięć jest relatywnie duża. Należy ponadto zaznaczyć, iż dane

przedstawione w tabelach obejmują jedynie te przypadki zaginięć, które zostały zgłoszone na policję.

Przyczynami zaginięć osób dorosłych ujętych w tabeli nr 1 są najczęściej: depresja, samobójstwo, choroba psychiczna (np. schizofrenia), choroba somatyczna (np. zaburzenia pamięci), chęć rozpoczęcia nowego życia, konflikty rodzinne, problemy finansowe, zadłużenia, utrata pracy, uzależnienie (alkohol, narkotyki), problemy podczas pobytu za granicą, wypadki losowe, przemoc domowa, przestępstwo (m.in. handel ludźmi, porwanie, zabójstwo)²².

IV. Krajowe i międzynarodowe poszukiwania osoby zaginionej

Zgłoszenie zaginięcia dziecka czy osoby dorosłej w kraju lub za granicą wymaga od policji podjęcia pilnych czynności poszukiwawczych. Zgodnie z ustawą o Policji centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zadań w zakresie poszukiwania osób zaginionych, jest Komendant Główny Policji, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych²³. Zaginięcie osoby do jednostki policji może zgłosić osoba uprawniona, czyli członek rodziny, opiekun prawny lub przedstawiciel ustawowy osoby zaginionej²⁴. Osobą uprawnioną może być ponadto kierownik instytucji, w której osoba zaginiona lub osoba o nieustalonej tożsamości, przebywała w celu leczenia lub sprawowania nad nią opieki. Jeśli osobą zaginioną jest cudzoziemiec, to jego zaginięcie może zgłosić przedstawiciel właściwego urzędu konsularnego. Poza wymienionymi powyżej zaginięcia osób mogą zgłosić również inne osoby w przypadku, gdy w uzasadnieniu zawiadomienia widnieje adnotacja o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności osoby, która zaginęła, lub zostały wskazane jednoznacznie okoliczności jej zaginięcia. Warto podkreślić, że zaginięcie należy zgłosić jak najszybciej, nie zaś po 24 lub 48 godzinach, jak głosi obiegowa opinia.

Wiodącą instytucją odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń o zaginięciach i prowadzenie poszukiwań osób zaginionych jest policja²⁵. Poszukiwania prowadzi jednostka policji, odpowiadająca za teren, na którym doszło do zaginięcia. Jeśli zawiadomienie o zaginięciu zostało przyjęte przez jednostkę policji, która nie jest przyporządkowana miejscowo do terenu, na którym do niego doszło, zawiadomienie jest przesyłane do odpowiedniej jednostki wraz z kopią decyzji uzasadniającej to postanowienie. O fakcie tym należy ponadto powiadomić wydział kryminalny właściwej komendy wojewódzkiej policji.

Przed wprowadzeniem aktualnie obowiązującego Zarządzenia nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia

28 czerwca 2018 r. istniał podział osób zaginionych na trzy kategorie. Osobą zaginioną kategorii I była osoba, która nagle opuściła ostatnie miejsce pobytu w okolicznościach, które uzasadniały podejrzenie popełnienia na szkodę tej osoby przestępstwa przeciwko zdrowiu, życiu czy wolności, jak również na możliwość popełnienia samobójstwa przez osobę zaginioną, zwłaszcza gdy była to osoba małoletnia, która nie ukończyła piętnastego roku życia i jej zaginięcie zostało zgłoszone po raz pierwszy, a także gdy była to osoba niemogąca kierować swoim postępowaniem lub wymagająca opieki czy pomocy innych osób z powodu wieku, choroby, upośledzenia umysłowego albo innego zakłócenia czynności psychicznych²⁶. Do osób zaginionych kategorii II zaliczano osoby, które opuściły ostatnie miejsce pobytu w okolicznościach, które nie uzasadniały nagłej potrzeby zapewnienia im ochrony życia, zdrowia czy wolności albo udzielenia pomocy w sytuacji podobnej do tych wymienionych wyżej. W tej kategorii znajdowały się również osoby zaginione, które wcześniej dawały odczuć, że są niezadowolone ze swojego dotychczasowego życia, lub informowały o zamiarze zmiany swojej sytuacji życiowej i zabrały swoje rzeczy osobiste. W kategorii III plasowały się natomiast osoby, które z własnej woli opuściły miejsce pobytu, np. małoletni samowolnie oddalający się z domu rodzinnego, domu dziecka, ośrodka opiekuńczego lub innej tego typu placówki, w której małoletni przebywał na mocy orzeczenia sądu, a nie był pozbawiony wolności. Inną grupą osób z kategorii III były osoby pełnoletnie, które zostały przymusowo umieszczone przez upoważniony do tego organ w szpitalu psychiatrycznym, domu pomocy społecznej, środowiskowym domu samopomocy albo innej placówce tego rodzaju, a oddaliły się z tego miejsca. Ostatnią grupą w tej kategorii były osoby małoletnie, które zaginęły na skutek porwania rodzicielskiego. Do kategorii III można było zakwalifikować osoby, wobec których nie zachodziły przesłanki wymienione w odniesieniu do kategorii I.

W aktualnie obowiązującym zarządzeniu kategorie osób zaginionych zostały zastąpione poziomami poszukiwań, do których przypisano nową charakterystykę osób zaginionych. Poziom poszukiwań określa szybkość i zakres podejmowanych czynności poszukiwawczych²⁷ i zależy od ryzyka wystąpienia zagrożenia dla życia, zdrowia czy wolności osoby zaginionej²⁸. Wyróżnia się trzy poziomy poszukiwań. Pierwszy odnosi się do osób, których zaginięcie wiąże się z bezpośrednim wystąpieniem zagrożenia ich życia, zdrowia czy wolności²⁹. Do ich ratowania wymaga się bezpośredniego i natychmiastowego wszczęcia czynności poszukiwawczych z udziałem pokaznych sił i środków policyjnych. Do tego poziomu poszukiwań zaliczają się osoby takie jak małoletni w wieku do dziesięciu lat; małoletni w przedziale wiekowym od jedenastu do trzynastu lat, który zaginął po raz pierwszy;

człowiek niezdolny do samodzielnej egzystencji; osoby, które wymagają stałego przyjmowania leków, a których nieprzyjęcie w odpowiednim czasie może zagrażać ich życiu, oraz osoby, których zachowanie wskazywało na bezpośredni zamiar popełnienia samobójstwa, a podjęte natychmiastowo czynności poszukiwawcze z użyciem znacznych sił i środków mogą znacząco przyczynić się do zapobieżenia zamachowi samobójczemu. Ten ostatni warunek może odnosić się również do osób zaginionych z powodu realnego podejrzenia popełnienia na ich szkodę przestępstwa przeciwko życiu lub wolności czy do osób zaginionych w warunkach atmosferycznych, które zagrażają ich życiu. Poziom II poszukiwań obejmuje osoby, których zaginięcie wiąże się z uzasadnionym podejrzeniem wystąpienia ryzyka zagrożenia ich życia, zdrowia lub wolności. Poziom ten stosuje się w szczególności do osób, które po raz kolejny zadeklarowały zamiar popełnienia samobójstwa lub kiedy deklaracja ta nie posiada autentycznych przesłanek wskazujących na możliwość spełnienia; małoletnich w wieku od czternastu do osiemnastu lat, którzy zaginęli po raz pierwszy; osób zdolnych do samodzielnej egzystencji, ale wymagających opieki i stałego przyjmowania leków, których niepodanie może skutkować zagrożeniem ich zdrowia, a także osób zaginionych poza granicami państwa polskiego, wobec których istnieje uzasadniona potrzeba udzielenia pomocy w celu ochrony ich życia, zdrowia czy wolności. Poziom III dotyczy natomiast osób, których zaginięcie nie wiąże się z bezpośrednim i uzasadnionym zagrożeniem ich życia, zdrowia oraz wolności. Są to osoby, które myślą o zerwaniu kontaktów z rodziną, najbliższymi osobami czy środowiskiem, w którym ostatnio przebywały, a także osoby, które uciekły z miejsca zamieszkania na skutek nieporozumień rodzinnych, oraz osoby małoletnie w wieku od jedenastu do trzynastu lat, które zaginęły po raz kolejny. Do tego typu osób zaginionych zaliczają się również osoby, których przyczyny lub okoliczności zaginięcia nie są możliwe do ustalenia, oraz osoby, z którymi nie ma kontaktu, a które komunikowały chęć wyjazdu, lub osoby, których zaginięcie wiąże się z wyjazdem albo pobytem poza granicami kraju. Ostatnim typem osoby podlegającej pod poziom III jest osoba, która nie wymaga stałej opieki medycznej czy stałego przyjmowania leków, a która samowolnie opuściła placówkę opiekuńczą, leczniczą lub inną.

Warto przypomnieć, że poziom poszukiwań wpływa na sposób ich prowadzenia. W każdym jednak wypadku policjant musi przyjąć zawiadomienie o zaginięciu, przeanalizować i ocenić jego okoliczności i informacje na ten temat, co pozwala określić poziom poszukiwań, oraz sprawdzić i zarejestrować dane o zaginięciu i osobie zaginionej w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji (KSIP). Następnie sprawdza się ostatnie miejsce pobytu

osoby zaginionej oraz inne miejsca, w tym szpitale. Należy ponadto zabezpieczyć wszystkie ujawnione ślady i dowody, które mogą mieć związek z zaginięciem, w tym materiał DNA. Podczas poszukiwań wykorzystywane są techniczne środki wsparcia. Istotne dla przebiegu poszukiwań jest pozyskanie informacji telekomunikacyjnych. Jeśli jest to możliwe, powinno się zabezpieczyć i przeanalizować nagrania z monitoringu z miejsca zaginięcia i innych miejsc, w których widziana była osoba zaginiona. Istotne jest porównanie rysopisów, w tym wszelkich znaków szczególnych, zaginionej z informacjami zarejestrowanymi w KSIP, które dotyczą osób i zwłok o nieustalonej tożsamości³⁰. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 3a lit. c ustawy o Policji funkcjonariusz policji wykonujący czynności administracyjno-porządkowe, dochodzeniowo-śledcze czy operacyjno-rozpoznawcze ma prawo pobrać odciski linii papilarnych lub inne ślady biologiczne pochodzące od osoby zaginionej w terminie do dziewięćdziesięciu dni od daty przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu w celu określenia profilu DNA zaginionej. Następnie należy zarejestrować ten profil w bazie danych DNA, aby porównać go z już zarejestrowanymi profilami. Z kolei aby porównać zabezpieczone ślady linii papilarnych, rejestruje się je w automatycznym systemie identyfikacji daktyloskopijnej (ang. Automated Fingerprint Identification System, AFIS)³¹. Ostatnim działaniem, które należy wykonać na każdym poziomie poszukiwań, jest podjęcie dodatkowych czynności, uzasadnionych okolicznościami prowadzonej sprawy, które mogą pomóc w ustaleniu miejsca pobytu lub odnalezieniu zaginionej.

W przypadku poziomu I do pomocy w czynnościach poszukiwawczych powinny być przeznaczone dodatkowe siły i środki jednostki policji, na której terenie są one prowadzone, a także innych jednostek policji i Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych Komendy Głównej Policji (CPOZ KGP). Co więcej, należy także poinformować o prowadzonych poszukiwaniach siły i środki pozapolicyjne i włączyć je w prowadzone czynności. Do pozapolicyjnych sił i środków można zaliczyć np. Państwową Straż Pożarną (PSP), Ochotniczą Straż Pożarną, Straż Graniczną, Straż Miejską i Gminną, Wojsko Polskie, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, a także wszelkie grupy poszukiwawczo-ratownicze³². O zaistniałym zdarzeniu należy powiadomić wojewódzkiego koordynatora ds. zaginięć właściwego dla jednostki policji prowadzącej poszukiwania oraz CPOZ KGP, które informuje się za pomocą notatki służbowej. Ostatnią istotną kwestią jest uzyskanie zgody najbliższej osoby lub przedstawiciela ustawowego na opublikowanie wizerunku zaginionej, a po jej uzyskaniu zamieszczenie informacji w internetowej policyjnej bazie osób zaginionych. W wyjątkowych

przypadkach należy również umieścić wizerunek zaginionego na stronie głównej KGP, właściwej komendy lub komend wojewódzkich policji, a także w środkach masowego przekazu.

Funkcjonariusz policji prowadzący poszukiwania osoby zaginionej poziomu I poza wykonaniem powyższych czynności powinien także brać udział w czynnościach poszukiwawczych, które zarządzi dyżurny jednostki policji, w czynnościach dochodzeniowo-śledczych prowadzonych w trybie określonym w art. 308 Kodeksu postępowania karnego³³ oraz w czynnościach operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych w środowisku zaginionego. Do funkcjonariusza należy również sprawdzenie informacji, które przekazała osoba uprawniona w zgłoszeniu o zaginięciu. Jeśli istnieje uzasadniony powód, ważne jest uzyskanie wykazu połączeń telefonicznych i zweryfikowanie ich pod kątem przydatności w prowadzonych czynnościach. Przy zaginięciu osoby małoletniej czy ubezwłasnowolnionej dość istotne jest określenie sytuacji prawnej i rodzinnej tej osoby. Pomocne może okazać się również przejrzenie akt spraw, które były prowadzone przeciwko zaginionemu lub z jego udziałem. Dzięki temu można uzyskać informacje na temat świadków, miejsc i innych okoliczności, które mogą pomóc ustalić kierunek prowadzenia czynności poszukiwawczych. Oprócz przeszukania miejsca ostatniego pobytu osoby zaginionej warto także przeszukać inne miejsca. Może to doprowadzić do ustalenia świadków, poznania kolejnych faktów czy pozyskania nowych dowodów i tym samym przyczynić się do odnalezienia osoby zaginionej.

W przypadku prowadzenia poszukiwań poziomu II oprócz dokonania czynności wymienionych w opisie poziomu I należy rozważyć organizację dodatkowych sił i środków właściwej jednostki policji, innych jednostek policji oraz CPOZ KGP. Warto także rozważyć zorganizowanie i wykorzystanie sił i środków pozapolicyjnych takich jak w przypadku poszukiwań poziomu I. Oprócz tego na stronie internetowej KGP i w środkach masowego przekazu mogą zostać zamieszczone wizerunek osoby zaginionej i informacje na jej temat. W przypadku prowadzenia poszukiwań poziomu II nie ma konieczności powiadamiania o zaistniałym zdarzeniu wojewódzkiego koordynatora ds. zaginięć ani CPOZ KGP.

Także na poziomie III nie ma obowiązku powiadamiania wojewódzkiego koordynatora ds. zaginięć ani CPOZ KGP. Ponadto nie ma potrzeby organizowania dodatkowych sił i środków właściwej jednostki policji, innych jednostek policji, CPOZ KGP czy jednostek pozapolicyjnych. Nie wykorzystuje się także technicznych środków wsparcia poszukiwań ani nie pozyskuje się informacji telekomunikacyjnych. Wizerunek i informacje o osobie zaginionej publikuje się na zasadach takich jak w przypadku poszukiwań poziomu II. Profil DNA musi z kolei

zostać oznaczony w terminie do 180 dni od daty przyjęcia zgłoszenia o zaginięciu.

Poszukiwania obywateli polskich, którzy zaginęli za granicą, prowadzone są w oparciu o zapisy ustawy o Policji i odbywają się w ramach współpracy międzynarodowej.

Zgodnie z art. 35. 1. Ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Wizowym Systemie Informacyjnym w ramach struktury KGP funkcjonuje Biuro SIRENE. Zadaniem tej jednostki jest zapewnienie „wymiany informacji uzupełniających w trybie i zgodnie z zasadami określonymi w podręczniku SIRENE³⁴, o którym mowa w art. 8 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II) oraz w art. 8 ust. 4 decyzji Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II)”. Biuro SIRENE posiada bezpośredni dostęp do KSIP³⁵.

Biuro SIRENE po otrzymaniu informacji o poszukiwaniu osoby zaginionej za granicą wykonuje czynności określone w Decyzji nr 137 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie procedur postępowania w przypadku odnalezienia osoby lub przedmiotu na skutek wglądu do danych SIS³⁶. Dokument ten określa procedury postępowania policjanta, który w trakcie wykonywania czynności służbowych odnalazł osobę lub przedmiot na skutek wglądu do danych SIS. W takim przypadku policjant podejmuje czynności w sposób określony w procedurach postępowania, stanowiących załącznik nr 1 do wspomnianej decyzji. Jeśli policjant odnajdzie zaginioną osobę pełnoletnią, obowiązany jest potwierdzić jej tożsamość i poinformować ją o prowadzonych poszukiwaniach, a także ustalić aktualne miejsce jej pobytu i pobrać od niej oświadczenie osoby poszukiwanej (odmowę złożenia takiego oświadczenia policjant dokumentuje w notatce służbowej). W przypadku odnalezienia osoby zaginionej, która dla ochrony własnej lub w celu zapobieżenia stwarzanym przez nią zagrożeniom powinna zostać przekazana do właściwej placówki opiekuńczej lub leczniczej, policjant obowiązany jest doprowadzić ją do właściwej jednostki policji, w szczególności w celu potwierdzenia jej tożsamości oraz ustalenia okoliczności związanych z jej pobytym na terytorium RP. W zależności od okoliczności, w tym wieku, stanu zdrowia i rodzaju wymaganej opieki, osobę taką należy umieścić we właściwej placówce opiekuńczej lub leczniczej, a w przypadku osoby małoletniej niezwłocznie powiadomić sąd rodzinny i opiekuńczy o podjętych czynnościach. W każdym z wyżej wskazanych przypadków policjant obowiązany jest: wypełnić formularz odnalezienia osoby; wystąpić do Biura SIRENE o przesłanie

informacji uzupełniających w przypadku, gdy jest to niezbędne do podjęcia odpowiednich działań, w tym dokonania identyfikacji osoby; przekazać wypełniony formularz odnalezienia osoby dyżurnemu właściwej jednostki organizacyjnej policji. Nadzór nad właściwym wykonaniem czynności, o których mowa w omawianej decyzji, sprawuje kierownik jednostki organizacyjnej policji, w której czynności te są wykonywane. Kierownik powinien niezwłocznie poinformować państwo, które dokonało wpisu, o odnalezieniu osoby na skutek wglądu do danych SIS i przesłać do właściwej jednostki organizacyjnej policji informacje uzupełniające³⁷.

Charakteryzując zagadnienie zaginięć ludzi, należy stwierdzić, że bezpieczeństwo obywateli oraz bezpieczeństwo i porządek publiczny są wartościami, których ochroną zajmuje się wiele organów plasujących się na różnych miejscach w strukturze organizacyjnej aparatu państwowego. Każdy policjant ma obowiązek przyjąć zawiadomienie o zaginięciu osoby. Z tej czynności sporządza notatkę służbową, którą później przekazuje dyżurnemu danej jednostki. Funkcjonariusz, który przyjął zawiadomienie o zaginięciu, określa stopień poziomu poszukiwań, który jest akceptowany przez kierownika jednostki bądź dyżurnego (w przypadku nieobecności kierownika). Dyżurny jednostki zarządza również czynności poszukiwawcze osoby zaginionej, w których bierze udział policjant przyjmujący zgłoszenie. Dodatkowo policjant ten bierze udział w czynnościach dochodzeniowo-śledczych oraz operacyjno-rozpoznawczych, a wszystkie prowadzone czynności muszą zostać przez niego udokumentowane.

O uzyskanej informacji o zaginięciu policja powiadamia wojewódzkiego koordynatora ds. zaginięć właściwego dla nadrzędnej jednostki policji oraz CPOZ KGP³⁸. Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych KGP wspiera poszukiwania osób zaginionych prowadzone przez jednostki policji specjalizujące się w sprawach zaginięć.

W przypadku, gdy zaginiony zakwalifikowany do poziomu I poszukiwań nie zostaje odnaleziony w ciągu trzech miesięcy, a zaginiony zakwalifikowany do poziomu II w ciągu roku, policjant musi przekazać dokumenty związane z prowadzeniem poszukiwań do wydziału kryminalnego właściwej terytorialnie komendy wojewódzkiej policji. Ma to na celu przeanalizowanie dotychczas podjętych działań i zadecydowanie o podjęciu dalszych kroków.

Nadzór instancyjny nad prowadzonymi czynnościami sprawuje komórka właściwa ds. koordynacji poszukiwań i identyfikacji osób Biura Kryminalnego KGP. Może ona zobowiązać jednostki policji prowadzące czynności poszukiwawcze do systematycznego przekazywania informacji na temat podejmowanych działań dotyczących zaginięcia, a jednostka zajmująca się poszukiwaniami musi niezwłocznie wszystkie te informacje przekazać.

V. System Child Alert

Jednym z policyjnych narzędzi do poszukiwania zaginionych dzieci jest system Child Alert (CA), którego gotowość operacyjną polska policja ogłosiła w listopadzie 2013 r. System wykorzystywany jest jedynie w wyjątkowych przypadkach, a jedną z przesłanek warunkujących jego uruchomienie jest kryterium wieku. System CA uruchamiany jest w stosunku do osoby, która w chwili zaginięcia nie ukończyła osiemnastego roku życia i istnieje uzasadnione podejrzenie, że stała się ofiarą przestępstwa związanego z pozbawieniem wolności albo bezpośrednio zagrożone jest jej życie lub zdrowie. Podstawowym warunkiem skuteczności systemu CA jest zaangażowanie w poszukiwania zaginionego dziecka jak największej liczby osób (całej społeczności kraju, a czasem też osób z zagranicy) za pośrednictwem wszystkich dostępnych mediów i środków komunikacji. W tym celu w komunikacie o zaginięciu publikowany jest wizerunek zaginionego dziecka, a także jego dane oraz informacje o zaginięciu, w tym np. dotyczące domniemanego sprawcy uprowadzenia czy pojazdu, którym może się poruszać. W celu umożliwienia szybkiego przekazywania policji wszelkich danych mogących mieć znaczenie podczas poszukiwań uruchamiana jest specjalna linia alarmowa 995³⁹.

Po raz pierwszy system zadziałał w kwietniu 2015 r. w związku z zaginięciem dziesięcioletniej dziewczynki w województwie zachodniopomorskim. Dzięki szybkiej reakcji mediów, dużemu odzewowi społecznemu, a także sprawnym i skutecznym działaniom policji i innych służb dziecko zostało odnalezione już w kilka godzin po ogłoszeniu alertu, a sprawca uprowadzenia został zatrzymany. Czynności związane z poszukiwaniem osoby zaginionej policja kończy po upływie dziesięciu lat od dnia przyjęcia zawiadomienia o zaginięciu osoby pełnoletniej, pięć lat od dnia zaginięcia osoby, która w chwili składania zawiadomienia o zaginięciu miała ukończone siedemdziesiąt lat i dziesięć lat od dnia, w którym osoba zaginiona osiągnęłaby pełnoletniość. Zaistnienie wymienionych przesłanek i zakończenie czynności poszukiwawczych przez policję nie powoduje usunięcia danych z systemów policyjnych, gdzie informacja o osobie zaginionej figuruje jeszcze przez najbliższe 25 lat. Wewnętrzne przepisy policyjne określają również, kiedy i na jakich zasadach należy wykonać tzw. progresję wiekową osoby zaginionej (symulacja prawdopodobnego wyglądu osoby zaginionej po upływie określonego czasu) i wprowadzić ją do systemu policyjnego⁴⁰.

W czynnościach poszukiwawczych organizowanych przez policję mogą również brać udział inne służby. Jedną z nich jest PSP. Zgodnie z art. 14 ust. 1 Ustawy o ochronie przeciwpożarowej głównym celem działania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG) jest ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez walkę z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi oraz

ratownictwo techniczne, chemiczne, ekologiczne i medyczne⁴¹. W związku z posiadanym sprzętem, wykształceniem i możliwością realizacji zadań przez jednostki PSP działania poszukiwawczo-ratownicze realizowane przez tę formację zostały podzielone na podstawowe, specjalistyczne oraz specjalistyczne w pomocy międzynarodowej. Do działań podstawowych, realizowanych całodobowo i całorocznie, zalicza się czynności ratownicze, które wykonywane są przez wszystkie jednostki ratowniczo-gaśnicze PSP oraz przez inne jednostki zajmujące się ochroną przeciwpożarową lub inne podmioty, które zgłaszają gotowość operacyjną i zdolność do wykonywania zadań zgodnie z możliwościami organizacyjno-sprzętowymi i posiadanym wykształceniem⁴². Działania specjalistyczne są wykonywane przez wyszkolone w tym celu grupy poszukiwawczo-ratownicze PSP oraz innych podmiotów, które mają odpowiednie wyposażenie i mogą realizować podstawowe i specjalistyczne czynności ratownicze całodobowo i całorocznie na terenie kraju. Ostatnia grupa działań odnosi się do specjalistycznej pomocy międzynarodowej, która realizowana jest przez grupę poszukiwawczo-ratowniczą zwaną USAR Poland poza granicami państwa. Na terenie powiatu analiza zabezpieczenia operacyjnego w postaci działań ratowniczych wykonywanych przez podmioty KSRC opracowywana jest przez komendantów powiatowych (miejskich) PSP, zaś na obszarze województwa zadanie to wykonują komendanci wojewódzcy PSP.

VI. Fundacja Itaka – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych

Zaginięcie bliskiej osoby można zgłosić do organizacji pozarządowej, ale po uprzednim obowiązkowym zgłoszeniu tego faktu do jednostki policji. Do organizacji pozarządowych wspomagających poszukiwania osób zaginionych należy Fundacja Itaka – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, która ma podpisaną umowę o współpracy z KGP. Fundacja ta składa się z pięciu zespołów: Biura Fundacji (kwestie administracyjne i organizacyjne), Zespołu Poszukiwań i Identyfikacji (działania poszukiwawcze i dyżury telefoniczne), Zespołu Prawników (doradztwo prawne), Zespołu Psychologów (wsparcie rodzin osób zaginionych) oraz Zespołu PR i Monitoringu (działania promocyjne i akcje profilaktyczne, a także opracowywanie projektów i monitoring mediów)⁴³. Do kluczowych zadań fundacji należy poszukiwanie zaginionych w kraju i poza granicami państwa, nagłaśnianie zaginięć za pośrednictwem internetu i mediów, przekazywanie bliskim osoby zaginionej informacji o sposobach i metodach prowadzenia poszukiwań, a także o nowych wątkach i ustaleniach w sprawie, oferowanie pomocy w zakresie porad prawnych i wsparcia dla rodzin osób zaginionych, współpraca z policją oraz monitorowanie działań przez nią podejmowanych, prowadzenie

akcji prewencyjnych, kampanii uświadamiających i organizacja profilaktyki w postaci szkoleń dla funkcjonariuszy policji, straży pożarnej czy szkół i przedszkoli, współpraca z innymi organizacjami, instytucjami rządowymi i pozarządowymi w kraju i za granicą w zakresie niesienia pomocy osobom w ciężkiej sytuacji życiowej⁴⁴.

Z analizy przedmiotu wynika, że wiele rodzin osób zaginionych decyduje się na skorzystanie z usług prywatnego detektywa. Ustawa o usługach detektywistycznych definiuje je jako „czynności polegające na uzyskiwaniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji o osobach, przedmiotach i zdarzeniach”⁴⁵. Do metod pracy operacyjnej prywatnego detektywa zalicza się statystyczne opracowanie sprawy, dialog ze źródłami aktywnymi, obserwację, ekspertyzy kryminalistyczne, działania pod przykryciem i analizę informacji⁴⁶. Większość agencji detektywistycznych przewyższa policję w zakresie posiadanego sprzętu specjalistycznego i dysponuje znaczną siecią kontaktów, a niektóre z nich współpracują z policją w sprawach zaginięć ludzi.

Niekiedy w sytuacji zaginięcia bliskiej osoby sięga się również po niekonwencjonalne metody poszukiwań takie jak usługi jasnowidza. Policja także korzysta z tego rodzaju usług mimo podzielonych opinii społeczeństwa na ten temat. W latach 1994–1999 jasnowidz brał udział w aż 440 sprawach dotyczących zaginięć. W czternastu z nich rezultaty okazały się zbieżne z wizją jasnowidzów, a w ośmiu jasnowidzom udało się wskazać obszar, na którym znajdowały się zwłoki zaginionych osób. Zaznaczyć przy tym należy, że w większości były to bardzo ogólne wskazania, a trzy przypadki były bardzo oczywiste⁴⁷. Tylko w dwunastu sprawach jednostki policji zwróciły się do jasnowidza o pomoc z uwagi na naciski ze strony bliskich osoby zaginionej.

Obecnie w poszukiwaniach osób zaginionych znaczącą rolę odgrywają media, w tym media społecznościowe. Dzięki mediom, z którymi współpracuje zarówno policja, jak i Fundacja Itaka, można rozpowszechnić informacje o osobie zaginionej i jej wizerunek wśród większej liczby osób. Aby to zrobić, potrzebna jest zgoda rodziny, rodzica (w przypadku małoletniego) lub opiekuna prawnego. Fundacja Itaka zastrzega przy tym, że w przypadku publikacji informacji w mediach podaje tylko jej wiek, rysopis, datę zaginięcia oraz fotografię. Innych informacji mogą udzielić członkowie rodziny na własną odpowiedzialność⁴⁸. Udostępnienie informacji o zaginięciu w mediach może przyczynić się do szybszego odnalezienia osoby zaginionej.

VII. Uznanie osoby zaginionej za osobę nieżyjącą

Zdarza się, iż „zaginięcie i bezskuteczne poszukiwania osoby zaginionej mogą prowadzić do konieczności uznania tej osoby z punktu widzenia prawa (konstytucyjnego,

administracyjnego, cywilnego, karnego, ale również kanonicznego) za osobę nieżyjącą. Polskie prawo cywilne przewiduje możliwość przyjęcia pewnej fikcji prawnej, że oto określona osoba nie żyje – mimo że fakt jej śmierci nie został stwierdzony – jeżeli tylko zaistnieją warunki i okoliczności ściśle określone prawem. I tak przepis art. 29 § 1 k.c. wyraźnie stanowi, że osobę zaginioną można uznać za zmarłą, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości osoba ta jeszcze żyła, upłynęło dziesięć lat⁴⁹.

Do wydania orzeczenia o uznaniu zaginionego za zmarłego nie jest konieczny dowód śmierci niewątpliwej, a więc nie trzeba przedstawiać świadectw lekarskich, przesłuchiwać świadków itp. Nie jest również konieczne, aby o domniemywanej śmierci osoby zaginionej wypowiedział się kierownik urzędu stanu cywilnego, ani żeby sąd stwierdził zgon. Możliwość orzeczenia o uznaniu zaginionego za zmarłego oparta jest na domniemaniu, że skoro ktoś przez znaczny okres nie daje znaku życia i brak o nim wiadomości, to najprawdopodobniej nie żyje. Uznanie zaginionego za zmarłego następuje w formie postanowienia wydanego przez sąd rejonowy, w którego okręgu zaginiony zamieszkiwał bezpośrednio przed zaginięciem⁵⁰. Według art. 30 § 1 Kodeksu cywilnego w sytuacji, gdy ktoś zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, może być uznany za zmarłego po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo miało miejsce inne szczególne zdarzenie⁵¹.

VIII. Podsumowanie

Policja podejmuje poszukiwanie osoby zaginionej niezwłocznie po otrzymaniu informacji o zaginięciu. Prowadzenie poszukiwań obywateli Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa nadzoruje biuro KGP właściwe w sprawach prowadzenia poszukiwań międzynarodowych. Aby zapewnić korzystne warunki funkcjonowania jednostkom i grupom społecznym, dające im poczucie szansy rozwoju oraz braku zagrożeń, państwo powinno prowadzić określoną politykę społeczną. Zalicza się do niej działalność podmiotów ustawodawczych, wykonawczych oraz kontrolnych państwa, samorządów i organizacji pozarządowych, a także współpraca międzynarodowa w ramach systemu Schengen, zmierzająca do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, wykształcenia pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych i ograniczenia patologii społecznych. Policjant zajmujący się poszukiwaniem zaginionego, którego zaginięcie ma związek z wyjazdem do państwa nie-należącego do strefy Schengen, lub zaginionego, wobec którego podczas realizacji czynności poszukiwawczych

ustalono, że może przebywać na terenie państwa nie-należącego do strefy Schengen, zobowiązany jest, za pośrednictwem oficera kontaktowego, do wystąpienia z wnioskiem o rozpoczęcie czynności poszukiwawczych poza granicami państwa⁵². Jeśli osoba zaginiona odnajdzie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, należy niezwłocznie powiadomić o zaistniałym fakcie komórkę właściwą w sprawach poszukiwań międzynarodowych, aby mogła ona odwołać poszukiwania⁵³. O sytuacji powiadamia jednostka policji, która wnioskuje o rozpoczęcie poszukiwań poza granicami państwa.

Bezpieczeństwo obywatela obejmuje całokształt działań prawnych, organizacyjnych i wychowawczych, realizowanych przez podmioty rządowe (narodowe i ponadnarodowe), pozarządowe oraz samych obywateli, które mają na celu zapewnienie pewnego poziomu życia osobom, rodzinom, grupom społecznym oraz niedopuszczenie do ich marginalizacji i wykluczenia społecznego. Niniejsze opracowanie jest przyczynkiem do szerszej dyskusji i dalszych pogłębionych badań, których efektem powinny być zmiany legislacyjne w obszarze poziomu poszukiwania, czyli stopnia określającego niezwłoczność i zakres podjęcia czynności poszukiwawczych w zależności od stwierdzonego ryzyka wystąpienia zagrożenia dla życia, zdrowia lub wolności osoby zaginionej, oraz podniesienie skuteczności poszukiwań osób zaginionych zarówno w kraju, jak i za granicą.

Na tę chwilę można stwierdzić, że aby wprowadzić te usprawnienia, należy: (1) podjąć działania w celu pozyskania do współpracy nowych grup poszukiwawczych, aby zasięgiem ich funkcjonowania objąć jak największy obszar kraju i zagranicy i w ten sposób zapewnić dodatkowe wsparcie ewentualnych poszukiwań osób zaginionych prowadzonych przez policję; (2) określić zadania dla instytucji i organizacji pozarządowych, umożliwiające im efektywne i skuteczne działanie oraz współpracę krajową i międzynarodową w poszukiwaniach osoby zaginionej; (3) usprawnić współpracę policji z prokuraturą przy prowadzeniu identyfikacji zwłok poprzez udrożnienie kanałów informacji w prowadzonych sprawach; (4) usprawnić obieg informacji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi policji zajmującymi się zaginięciami poza granicami kraju poprzez upowszechnienie elektronicznej wymiany informacji.

Potrzebę stosowania takich rozwiązań uzasadniają analizy działań policyjnych, dane empiryczne dotyczące zaginięć, sytuacja problemowa w odniesieniu do badań własnych i obserwacji. Szczególnie problematyczny jest brak ustawowych rozwiązań dotyczących budowania bazy DNA osób zaginionych oraz osób z nimi spokrewnionych. Metody identyfikacji, które wykorzystujemy dziś w Polsce, sięgają połowy XIX w., bowiem wciąż opieramy się głównie na wyglądzie, który w przypadku osób zaginionych potrafi ulec radykalnej zmianie.

Przypisy

- 1 I. Malinowska, *Problematyka zaginięć ludzi w aspekcie prawnokryminologicznym*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki” 2018, t. XXII, s. 4.
- 2 Tamże, s. 5.
- 3 www.policja.gov.pl (dostęp: 15.09.2022).
- 4 *Bezpieczeństwo społeczne w Polsce*, <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/bezpieczenstwo/797-bezpieczenstwo-spoeczne-w-polsce> (dostęp: 10.09.2022).
- 5 K. Dymek-Balcerak, *Patologia społeczna wśród dzieci i młodzieży – rzeczywistość lat dziewięćdziesiątych*, t. 1, Radom 1998, s. 23.
- 6 *Bezpieczeństwo społeczne w Polsce...*
- 7 K. Romanowska-Gręda, *Gdy nastolatek ucieka z domu*, zmiany.eu, 19.06.2018, <https://zmiany.eu/gdy-nastolatek-ucieka-z-domu/> (dostęp: 20.09.2022).
- 8 I. Malinowska, dz. cyt., s. 131.
- 9 Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2019 r., sygn. I KZP 7/19.
- 10 Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz.Urz. KGP poz. 77 z późn. zm.), dalej: Zarządzenie nr 48/2018 Komendanta Głównego Policji.
- 11 K. Skrzydłowska-Kalukin, *Blisko 600 porwań rodzicielskich w Polsce. Sprawcy są bezkarni*, wprost.pl, 26.02.2020, <https://www.wprost.pl/tylko-u-nas/10301822/blisko-600-porwan-rodzicielskich-w-polsce-sprawcy-sa-bezkarni.html> (dostęp: 21.09.2022).
- 12 K. Buczkowski, *Urowadzenie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki. Analiza orzeczeń sądowych w sprawach o przestępstwo z art. 211 k.k.*, „Prawo w Działaniu” 2014, t. 19, s. 139.
- 13 K. Buczkowski, K. Drapała, *Porwania rodzicielskie – analiza umorzeń i odmów wszczęcia postępowania w sprawach o przestępstwo z art. 211 k.k.*, „Prawo w Działaniu” 2014, t. 19, s. 110.
- 14 A. Kubica, *Porwanie a uprowadzenie dziecka przez rodzica*, adwokat-kubica.pl, 5.01.2021, <https://adwokat-kubica.pl/porwanie-a-uprowadzenie-dziecka-przez-rodzica/> (dostęp: 4.09.2022).
- 15 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. nr 88 poz. 553 z późn. zm.).
- 16 J. Gajerski, *Przestępczość zorganizowana z użyciem przemocy*, [w:] *Policja polska wobec przestępczości zorganizowanej*, pod red. W. Pływaczewskiego i J. Świerczewskiego, Szczytno 1997, s. 200, 212.
- 17 B. Kaszowska, *Porwanie osoby dla okupu w świetle art. 252 kodeksu karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 10, s. 43.
- 18 A. Staszak, *Porwania w celu wymuszenia okupu. Studium kryminalistyczne*, [Zdzieszowice] 2010, s. 17–18.
- 19 P. Szermer, A. Szczudlik, E. Gryz, *Choroba Alzheimera – przyczyny, objawy, leczenie*, medonet.pl, 17.09.2019, <https://www.medonet.pl/choroby-od-a-do-z/choroby-neurologiczne,choroba-alzheimera--przyczyny--objawy--leczenie,artykul,1578712.html> (dostęp: 4.09.2022).
- 20 A. Klimkowicz-Mrowiec, *Choroba Alzheimera: przyczyny, leczenie, objawy choroby Alzheimera*, mp.pl, 15.11.2022, <https://www.mp.pl/pacjent/neurologia/choroby/151134,choroba-alzheimera> (dostęp: 4.09.2022).
- 21 K. Romanowska, *Na gigancie*, „Sygnał. Magazyn Wychowawcy” 2014, nr 6.
- 22 www.zaginieni.pl (dostęp: 4.09.2022).
- 23 Art. 1. Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. nr 30 poz. 179 z późn. zm.).
- 24 *Zaginienie osoby*, dolnoslaska.policja.gov.pl, 21.07.2020, <https://dolnoslaska.policja.gov.pl/wr1/porady/rodzina/20786,Zaginienie-osoby.html> (dostęp: 5.09.2022).
- 25 M. Momot, *Organizacja poszukiwań ludzi zaginionych. Analiza procedur stosowanych w Polsce przez policję, Fundację Itaka, agencje detektywistyczne oraz jasnowidzów*, Gdańsk 2017, s. 95.
- 26 Zarządzenie nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz.Urz. KGP poz. 29).
- 27 D. Brzezińska, A. Gawliński, *Zbrodnie bez ciał. Jest ciało – jest zbrodnia, nie ma ciała – nie ma zbrodni?*, Kraków 2021, s. 285.
- 28 J. Strojek-Polańska, *Zaginienia kryminalne, czyli szukanie śladów po latach*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2020, t. LVI, s. 90.
- 29 Zarządzenie nr 48/2018 Komendanta Głównego Policji.
- 30 Zob. Zarządzenie nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r. w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (Dz.Urz. KGP poz. 114 z późn. zm.).
- 31 *AFIS – Automatyczny System Identyfikacji Daktyloskopijnej*, <https://kryminalneakta.pl/afis.html> (dostęp: 12.09.2022).
- 32 A. Łopuszyński, *Poszukiwania osób zaginionych*, Legionowo 2020, s. 12.
- 33 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. nr 89 poz. 555 z późn. zm.).
- 34 Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia podręcznika SIRENE i innych środków wykonawczych dla systemu informacyjnego Schengen drugiej generacji (Dz.Urz. UE L 71/1 z 14.03.2013).
- 35 Tamże.
- 36 Decyzja nr 137 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie procedur postępowania w przypadku odnalezienia osoby lub przedmiotu na skutek wglądu do danych SIS (Dz.Urz. KGP poz. 13).
- 37 Tamże.
- 38 A. Łopuszyński, dz. cyt., s. 12.
- 39 Zob. www.childalert.pl (dostęp: 4.09.2022).
- 40 A. Łopuszyński, dz. cyt., s. 12.
- 41 Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. nr 81 poz. 351 z późn. zm.).
- 42 A. Wentkowska, *Poszukiwania osób zaginionych. System i metody działania w procedurach służb*, Warszawa 2016.
- 43 M. Momot, dz. cyt., s. 51–52.
- 44 Tamże.
- 45 Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz.U. nr 12 poz. 110 z późn. zm.).
- 46 M. Momot, dz. cyt., s. 57.
- 47 *Jasnowidz w Policji, jasnowidz na uniwersytecie*, karne24.com, 16.07.2019, <https://karne24.com/jasnowidz-w-policji-jasnowidz-na-uniwersytecie/> (dostęp: 12.09.2022).
- 48 *Kontakt dla mediów*, <https://zaginieni.pl/kontakt-dla-mediow/> (dostęp: 12.07.2022).
- 49 B. Bieńkowska, P. Mierzejewski, *Instytucja uznania za zmarłego*, [w:] *Kiedy zaginął człowiek. Zagadnienia prawne*, pod red. K. Staniewskiej, Warszawa 2002, s. 17.
- 50 Tamże.
- 51 Tamże.
- 52 L. Szplit, M. Zielonka, *Wybrane czynności w obszarze poszukiwań osób zaginionych*, Piła 2016, s. 18.
- 53 R. Bączyk, M. Jaworski, *Postępowanie w przypadku zaginięcia osoby*, Słupsk 2015, s. 16–17.

Bibliografia

Akty prawne i administracyjne

- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. nr 30 poz. 179 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. nr 81 poz. 351 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. nr 88 poz. 553 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. nr 89 poz. 555 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o usługach detektywistycznych (Dz.U. nr 12 poz. 110 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Wizowym Systemie Informacyjnym (Dz.U. 2021 poz. 1041).
- Zarządzenie nr 124 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz.Ur. KGP poz. 29).
- Zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz.Ur. KGP poz. 77 z późn. zm.).
- Zarządzenie nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r. w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji (Dz.Ur. KGP poz. 114 z późn. zm.).
- Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia podręcznika SIRENE i innych środków wykonawczych dla systemu informacyjnego Schengen drugiej generacji (Dz.Ur. UE L 71/1 z 14.03.2013).
- Decyzja nr 137 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie procedur postępowania w przypadku odnalezienia osoby lub przedmiotu na skutek wglądu do danych SIS, (Dz.Ur. KGP poz. 13).

Orzecznictwo

- Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2019 r., sygn. I KZP 7/19.

Opracowania

- Bączyk R., Jaworski M., *Postępowanie w przypadku zaginięcia osoby*, Słupsk 2015.
- Bieńkowska B., Mierzejewski P., *Instytucja uznania za zmarłego*, [w:] *Kiedy zaginął człowiek. Zagadnienia prawne*, pod red. K. Staniewskiej, Warszawa 2002.
- Brzezińska D., Gawliński A., *Zbrodnie bez ciała. Jest ciało – jest zbrodnia, nie ma ciała – nie ma zbrodni?*, Kraków 2021.
- Buczkowski K., *Urowadzenie lub zatrzymanie małoletniego wbrew woli osoby powołanej do opieki. Analiza orzeczeń sądowych w sprawach o przestępstwo z art. 211 k.k.*, „Prawo w Działaniu” 2014, t. 19.
- Buczkowski K., Drapała K., *Porwania rodzicielskie – analiza umorzeń i odmów wszczęcia postępowania w sprawach o przestępstwo z art. 211 k.k.*, „Prawo w Działaniu” 2014, t. 19.
- Dymek-Balcerek K., *Patologia społeczna wśród dzieci i młodzieży – rzeczywistość lat dziewięćdziesiątych*, t. 1, Radom 1998.
- Gajerski J., *Przestępczość zorganizowana z użyciem przemocy*, [w:] *Policja polska wobec przestępczości zorganizowanej*, pod red. W. Pływaczewskiego i J. Świerczewskiego, Szczytno 1997.
- Cryglewicz D., Andrzejewski R., *Poszukiwanie osób zaginionych*, Słupsk 2009.

- Kaszowska B., *Porwanie osoby dla okupu w świetle art. 252 kodeksu karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 10.
- Lopuszyński A., *Poszukiwania osób zaginionych*, Legionowo 2020.
- Malinowska I., *Problematyka zaginięć ludzi w aspekcie prawnokryminologicznym*, „Problemy Współczesnej Kryminalistyki” 2018, t. XXII.
- Momot M., *Organizacja poszukiwań ludzi zaginionych. Analiza procedur stosowanych w Polsce przez policję, Fundację Itaka, agencje detektywistyczne oraz jasnowidzów*, Gdańsk 2017.
- Romanowska K., *Na gigantcie*, „Sygnał. Magazyn Wychowawcy” 2014, nr 6.
- Staszak A., *Porwania w celu wymuszenia okupu. Studium kryminalistyczne*, [Zdzieszowice] 2010.
- Strojek-Polańska J., *Zaginięcia kryminalne, czyli szukanie śladów po latach*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2020, t. LVI.
- Szplīt L., Zielonka M., *Wybrane czynności w obszarze poszukiwań osób zaginionych*, Piła 2016.
- Wentkowska A., *Poszukiwania osób zaginionych. System i metody działania w procedurach służb*, Warszawa 2016.

Internet

- AFIS – Automatem System Identyfikacji Daktyloskopijnej, <https://kryminalneakta.pl/afis.html> (dostęp: 12.09.2022).
- Bezpieczeństwo społeczne w Polsce, <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/bezpieczenstwo/797-bezpieczenstwo-spoeczne-w-polsce> (dostęp: 10.09.2022).
- Jasnowidz w Policji, *jasnowidz na uniwersytecie*, karne24.com, 16.07.2019, <https://karne24.com/jasnowidz-w-policji-jasnowidz-na-uniwersytecie/> (dostęp: 12.09.2022).
- Klimkowicz-Mrowiec A., *Choroba Alzheimera: przyczyny, leczenie, objawy choroby Alzheimera*, mp.pl, 15.11.2022, <https://www.mp.pl/pacjent/neurologia/choroby/151134,choroba-alzheimera> (dostęp: 4.09.2022).
- Kontakt dla mediów, <https://zaginieni.pl/kontakt-dla-mediow/> (dostęp: 12.07.2022).
- Kubica A., *Porwanie a uprowadzenie dziecka przez rodzica*, adwokat-kubica.pl, 5.01.2021, <https://adwokat-kubica.pl/porwanie-a-uprowadzenie-dziecka-przez-rodzica/> (dostęp: 4.09.2022).
- Romanowska-Gręda K., *Gdy nastolatek ucieka z domu*, zmiany.eu, 19.06.2018, <https://zmiany.eu/gdy-nastolatek-ucieka-z-domu/> (dostęp: 20.09.2022).
- Skrzydłowska-Kalukin K., *Blisko 600 porwań rodzicielskich w Polsce. Sprawcy są bezkarni*, wprost.pl, 26.02.2020, <https://www.wprost.pl/tylko-u-nas/10301822/blisko-600-porwan-rodzicielskich-w-polsce-sprawcy-sa-bezkarni.html> (dostęp: 21.09.2022).
- Szermier P., Szczudlik A., Gryz E., *Choroba Alzheimera – przyczyny, objawy, leczenie*, medonet.pl, 17.09.2019, <https://www.medonet.pl/choroby-od-a-do-z/choroby-neurologiczne,choroba-alzheimera---przyczyny--objawy--leczenie,artykul,1578712.html> (dostęp: 4.09.2022).
- www.childalert.pl (dostęp: 4.09.2022).
- www.policja.gov.pl (dostęp: 15.09.2022).
- www.zaginieni.pl (dostęp: 4.09.2022).
- Zaginięcie osoby, dolnoslaska.policja.gov.pl, 21.07.2020, <https://dolnoslaska.policja.gov.pl/wr1/porady/rodzina/20786,Zaginiecie-osoby.html> (dostęp: 5.09.2022).

Abstrakt

W artykule przeprowadzona została analiza wybranych systemów współpracy międzynarodowej w zakresie zapewniania bezpieczeństwa osób zaginionych. Opracowanie przedstawia kategorie osób zaginionych, procedury regulujące postępowanie policjanta w przypadku zaginięcia osoby, sposób dokumentowania czynności poszukiwawczych, skalę i przyczyny zaginięć oraz współpracę instytucji i organizacji pozarządowych w poszukiwaniu osoby zaginionej. Usprawnienie obiegu informacji dotyczących zaginięć poza granicami RP jest istotnym zadaniem, które powinno zostać zrealizowane przez jednostki organizacyjne policji. Dotyczy to przede wszystkim kwestii upowszechnienia elektronicznej wymiany informacji, a w szczególności nadawania kategorii osobom zaginionym. Autorzy wyrażają przekonanie, że konieczne jest podjęcie działań w celu pozyskania do współpracy nowych grup poszukiwawczych, aby zasięgiem ich funkcjonowania objąć jak największy obszar kraju i zagranicy i w ten sposób zapewnić dodatkowe wsparcie ewentualnych poszukiwań osób zaginionych prowadzonych przez policję

Słowa kluczowe: zaginiony, zamach samobójczy, porwanie rodzicielskie, ucieczka z domu, współpraca międzynarodowa

Abstract***Selected systems of international cooperation in providing security for missing persons***

The article analyses selected systems of international cooperation in ensuring the safety of missing persons. The study indicates the categories of missing persons, the procedures regulating the conduct of a police officer in the case of a missing person, the documentation of search activities, the scale and causes of disappearances and the cooperation of institutions and non-governmental organisations in the search for a missing person. Improving the circulation of information between Police organisational units concerning disappearances outside the Republic of Poland is an important task of the institution through the dissemination of electronic exchange of information, in particular with regard to the categorisation of missing persons. Authors believes that it is important to take steps to enlist new groups to extend their reach to cover both domestic and international areas, thereby affecting the efficient and effective operations of the Police in conducting searches for missing persons both domestically and internationally.

Keywords: missing person, suicide attempt, parental kidnapping, running away from home, international cooperation

Irena Malinowska – dr nauk społecznych, oficer Policji w stanie spoczynku, pełnomocnik rektora ds. umiędzynarodowienia w Wyższej Szkole Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu, nauczyciel akademicki w Wyższej Szkole Bankowej w Warszawie, Akademii Nauk Stosowanych – Wszechnicy Polskiej w Warszawie oraz Akademii Handlowej Nauk Stosowanych w Radomiu. Autorka publikacji na temat zwalczania zorganizowanej przestępczości kryminalnej i gospodarczej, kryminologii, handlu ludźmi i nauk o bezpieczeństwie. Jej zainteresowania badawcze obejmują problematykę przestępczości zorganizowanej, profil sprawcy przestępstwa handlu ludźmi, zaginięcia ludzi i kwestię bezpieczeństwa. Członek Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego oraz Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. Stanisława Batawii.

Mariusz Michalski – dr nauk prawnych, adiunkt w Akademii Nauk Stosowanych im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach. Jego zainteresowania naukowe obejmują kryminalistykę, kryminologię, prawo karne, problematykę służb policyjnych i specjalnych oraz nauki o bezpieczeństwie. Autor kilkudziesięciu publikacji naukowych. Członek Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego oraz Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego im. Stanisława Batawii.